

Fri från våld – en gemensam angelägenhet

Plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation,
hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och
människohandel 2021–2026

Upprättad
Datum: 2020-11-13
Version: 1.0
Ansvarig: Margot Olsson
Förvaltning: Arbetsmarknads- och socialförvaltningen
Avdelning/Enhet: Strategiska avdelningen, enheten för social hållbarhet

Malmö stad

Innehåll

Sammanfattning	3
En gemensam angelägenhet för hela staden	4
Syftet med planen och ansvarsfördelning	4
Planens fokusområden	5
Våldets uttryck	6
Konsekvenser av våld	7
Grupper i behov av särskilt samhällsstöd	8
Personer som utövar våld	9
Planens inriktning	11
Utvecklingsbehov i Malmö	11
Inriktningsmål	15
Staden bedriver ett verkningsfullt förebyggande arbete	16
Staden arbetar aktivt med att förhindra att våld upprepas	17
Verksamma i staden ska upptäcka våld	18
Staden erbjuder stöd utifrån den enskildes behov	19
Stadens arbete bygger på aktuell kunskap och forskning	20
Källor	21

Sammanfattning

Våld i alla dess former är ett allvarligt samhällsproblem. Denna plan beskriver hur våld i nära relation, hedersrelaterat våld, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel kan förebyggas och motverkas i Malmö. Arbetet mot våld är hela stadens angelägenhet och insatser för att förhindra och förebygga våld behöver finnas på samhälls-, närområdes- och individnivå. Planen gäller för tidsperioden 2021–2026 och omfattar alla Malmö stads nämnder och styrelser.

Kommunfullmäktiges vision för arbetet mot våld:

I Malmö blir ingen utsatt för våld och alla får själva bestämma över sitt liv och sin kropp

Planens inriktningsmål:

- Staden bedriver ett verkningsfullt våldsförbyggande arbete
- Staden arbetar aktivt med att förhindra att våld upprepas
- Verksamma i staden ska upptäcka våld
- Staden erbjuder stöd utifrån den enskildes behov
- Stadens arbete bygger på aktuell kunskap och forskning

Planen *Fri från våld – en gemensam angelägenhet* fastställs av kommunfullmäktige. Arbetsmarknads- och socialnämnden har kommunfullmäktiges uppdrag att samordna genomförandet och uppföljningen av planen. Alla nämnder och styrelser har ansvar för att genomföra insatser utifrån sitt uppdrag. Planen ska följas upp vartannat år genom dialog mellan förvaltningarna och bolagen. Dialogmöten initieras av arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Uppföljningen underlättas om förvaltningarna och bolagen upprättar genomförandeplaner. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ansvarar för att sammanställa utvecklingen och rapporterar till arbetsmarknads- och socialnämnden och till kommunstyrelsen.

En gemensam angelägenhet för hela staden

Det är en mänsklig rättighet att vara fri från våld och att få sin kroppsliga integritet respekterad. En viktig grundpelare i Malmös arbete för en hållbar stad är att alla människor ska kunna leva trygga i gemenskap med andra oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Men så ser det inte alltid ut. Många barn och vuxna utsätts för hot, våld, kränkningar och sexuella övergrepp. Hoten kan komma från en närstående, någon i ens omgivning eller från en helt obekant - på alla ställen där människor möts. För att lyckas bekämpa alla former av våld behöver därför samspelet mellan våld i hemmet och våld i offentlig miljö beaktas.

Våld från någon som står en nära innebär ofta att bli utsatt för upprepat våld som pågår över tid. Det kan påverka relationer och livsvillkor även efter att övergreppen upphör. Våld oberoende av relation kan skapa trauma och ge allvarliga konsekvenser för den utsatta.

En person kan använda våld i olika sammanhang. Den som utsätts i en miljö riskerar ofta att också utsättas på fler ställen. Personen kan vara offer i en situation och våldsutövare vid ett annat tillfälle. Ett effektivt trygghetsarbete behöver därför ske gemensamt av stadens alla nämnder och styrelser. För att minska våldet, och helst få det att upphöra, måste ett nära samarbete finnas med andra myndigheter och aktörer i civilsamhället.

Syftet med planen och ansvarsfördelning

Planen *Fri från våld – en gemensam angelägenhet* fastställs av kommunfullmäktige, Arbetsmarknads- och socialnämnden har kommunfullmäktiges uppdrag att samordna genomförandet och uppföljningen av planen.¹

Malmö stad vill med planen förebygga och förhindra våld, medverka till att trygga barn och ungas uppväxtvillkor samt säkra att de som utsätts för kränkningar och våld får stöd och skydd utifrån sina behov.

Planen riktar sig till alla nämnder och förvaltningar, styrelser och bolag i Malmö stad och ger en gemensam och övergripande riktning i arbetet under tidsperioden –2021–2026. Vidare är planen ett stöd för respektive nämnd, förvaltning, styrelse och bolag att utifrån sitt uppdrag utforma insatser som möjliggör förändring, enskilt och i samverkan med varandra.

Uppföljning

Planen ska följas upp vartannat år genom dialog mellan förvaltningarna och bolagen. Dialogmötena initieras av arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Uppföljningen underlättas om Malmö stads förvaltningar och bolag upprättar genomförandeplaner. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ansvarar för att sammanställa utvecklingen och rapporterar till arbetsmarknads- och

¹ Ny organisation i Malmö stad – Översyn av centrala styrdokument som berörs av organisationsförändringen, STK-2017-501.

socialnämnden och till kommunstyrelsen.

Planens fokusområden

Planen utgör en del av stadens samlade trygghetsarbete med fokus på nedanstående definitioner av våld. Alla kan utsättas för eller utöva våld, men flickor och kvinnor är särskilt utsatta för flertalet av våldstyperna och män är överrepresenterade bland de som använder våld.

Våld i nära relation

Innebär att våldet utövas av någon som den utsatta har, eller har haft, en relation till. Det kan handla såväl om partner, föräldrar, syskon, barn eller annan närstående. I närstående inräknas här även personer som den enskilde bor med i ett särskilt boende. Det omfattar även andra som den enskilde står i stark beroendeställning till exempelvis god man, förvaltare, personlig assistent eller personal.

Barn som upplever våld

Omfattar både barn som själva utsätts för någon form av våld och barn som ser, hör eller på annat sätt förstår att våld förekommit mot någon närstående.

Hedersrelaterat våld

Våld och begränsningar i hederns namn kännetecknas bland annat av att individens intressen anses vara underordnade familjens, att individens agerande i hög grad anses påverka hela familjens anseende och att individens sexualitet är hela familjens angelägenhet. Flera personer kan vara involverade i planering och genomförandet av handlingarna.

Sexuellt våld oberoende av relation

Sexuella handlingar där samtidigt kränkningar och övergrepp förekommer. Sexuellt våld kan ske både i nära relation, av bekant eller okänd.

Sex mot ersättning

Är när en person får eller ger ersättning i utbyte mot sexuella tjänster eller handlingar. Det kan ske fysiskt eller digitalt. Ersättning kan vara olika saker så som bostad, mobil, pengar, droger, kläder eller annat.

Människohandel för olika ändamål

Innebär att någon genom hot eller vilseledande transporteras, överförs och inhyses någonstans. Syftet är att den brottsutsatte exempelvis skall ge sex mot ersättning, utnyttjas sexuellt, tvingas att gifta sig eller utföra tvångsarbete. Människohandel kan ske både över gränserna och inom Sverige.

Våldets uttryck

Våld handlar om makt och kontroll till skillnad från jämlika relationer som bygger på ömsesidig respekt och omtanke. Våld kan beskrivas som varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtnar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något som den vill.²

I relationer kan makt och kontroll ta sig olika uttryck. Det kan ske genom en kombination av känslomässig- och ekonomisk misshandel, isolering, försummelse, skrämstaktik samt genom att förminska och skuldbelägga.

- **Fysiskt våld** kan bestå av knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad.
- **Sexuellt våld** kan handla om våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar. Även sexuella handlingar som den utsatte inte vågar säga nej till räknas till sexuellt våld.
- **Psykiskt våld** kan handla om direkta eller indirekta hot eller förlöjligande. Även våld eller hot om våld mot husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten.
- **Ekonomiskt och materiellt våld** handlar om att förstöra någons ägodelar eller ta kontrollen över gemensamma pengar, så att den utsatta inte har tillgång till dem. Det kan även innebära att ta lån i någon annans namn eller skuldsätta någon.
- **Latent våld** är vetskapen om att det finns ett våldskapital, det behöver inte ens uttryckas, den utsatta vet att det finns en överhängande risk att utsättas.
- **Försummelse** är att inte ge en person den omsorg som den behöver till exempel genom att medvetet undanhålla medicin, strunta i att ge mat eller annan hjälp i vardagen som den utsatta är beroende av.
- **Digitalt våld** är att hota eller psykiskt misshandla någon digitalt, hota att sprida information, sexuella bilder eller annat via exempelvis social media. Det kan också vara att förmå någon att utföra handlingar framför webbkamera. Att kapa digitala konton eller förfölja någon digitalt.

² Isdal (2017) *Meningen med våld*

Konsekvenser av våld

Våld i alla dess former påverkar människor både direkt och indirekt. Våldet skadar människors hälsa och begränsar deras liv. Allvarligast är det för dem som blir utsatta. Det kan också ge negativa konsekvenser för dem som använder våld i form av försämrade relationer och rättsliga påföljder. Även anhöriga och personer runt omkring berörs.

Våld kan leda till fysiska och medicinska skador men sätter också spår i form av rädsla och brister i tillit till andra människor, depression, missbruk, självskadorna, utåtagerande beteende, isolering och ensamhet. Den som tvingas fly och flytta för att undgå fortsatt våld riskerar även hemlöshet och arbetslöshet med raserad ekonomi. Ju grövre våldet är, ju fler gånger man utsätts, ju fler former av våld och ju närmare relation den våldsutsatta har till våldsutövaren desto större är risken för allvarliga och långvariga konsekvenser.

Våld och försummelse under barndom och uppväxt tenderar att öka risken för framtida ohälsa och att själv använda våld.

Barn som upplevt våld mot sina omsorgspersoner löper större risk att utveckla symptom som ångest, nedstämdhet, posttraumatisk stress samt beteendeproblem som trots och uppförandeproblem, i jämförelse med barn som inte har sådana erfarenheter. Vidare har våld mellan barnets omsorgspersoner visat sig medföra sämre skolprestationer hos barn. Våldet verkar även kunna inverka negativt på utvecklingen av verbal förmåga och minnesförmågor hos förskolebarn. Dessa barn är även mer utsatta för mobbning i skolan än andra barn.³

Våld medför förutom de individuella konsekvenserna även stora samhällsföljder och -kostnader. EIGE:s (European Institute for Gender Equality) uppskattar att Sveriges årliga kostnad för våld i nära relationer och könsrelaterat våld mot både kvinnor och män är 45,5 miljarder kronor baserat på 2012 års kostnadsnivå. Drygt hälften av de beräknade samhällskostnaderna handlar om förlorad livskvalitet och förlust av friska levnadsår. De mer direkta kostnaderna på knappt 20 miljarder avser produktionsförluster, kostnader kopplade till rättsväsende och rättsprocesser och för hälsa och ohälsa. Mindre än två procent utgörs av specialiserade verksamheter och satsningar.⁴

³ ”Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende SOU 2017:112”

⁴ ”Slutbetänkande av Utredningen som ska föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor” SOU 2015:55 och källan är EIGE (2014) s. 123 ff.

Grupper i behov av särskilt samhällsstöd

Vissa grupper behöver uppmärksammas extra för att de är särskilt utsatta eller för att de har en särskilt utsatt situation. En person kan ha flera typer av utsatthet samtidigt. Det är viktigt att inte likställa att ingå i en sårbar grupp med att individen är svag. Den enskilde kan vara mycket kompetent, men i behov av särskilt samhällsstöd kopplat till livssituationen. Det finns också normer i samhället om vem som blir utsatt och vem som använder våld. Det kan försvåra för individer som bryter mot normen att söka och få rätt stöd och hjälp.

Barn

Barn som utsätts själva eller bevittnar våld mot en närstående riskerar inte bara att skadas för stunden, våldet kan även ge långsiktiga konsekvenser. Barn är i stark beroendeställning till vuxna för att uppmärksammas och få hjälp⁵.

Unga

Partnervåld, sexuellt våld oavsett relation och sex mot ersättning, hedersvåld och människohandel förekommer inte bara i vuxna relationer. Unga utsätts och de kan också använda våld. Flickor och unga kvinnor är särskilt utsatta för sexuellt våld⁶.

Äldre

Våld kan förekomma hela livet. För äldre kan risken för att utsättas för våld öka om det finns olika sjukdomar exempelvis demenssjukdomar. Våld kan utövas av annan närstående än partner såsom barn och barnbarn, god man eller annan person som den äldre står i stark beroendeställning till⁷.

Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning utsätts oftare för våld och våldet är mer omfattande. Vilken eller vilka funktionsnedsättningar personen har påverkar behovet av särskilda insatser. Liksom äldre kan personer med funktionsnedsättning stå i beroendeställning till sin omgivning och kan utnyttjas på olika sätt för andras vinning. Om våldet utövas av en närstående som är personlig assistent kan det vara särskilt svårt att kunna be om hjälp⁸.

Hbtq-personer

Enligt flera forskningsstudier utsätts Hbtq personer oftare än heterosexuella personer för både partnervåld och sexuellt våld oberoende av relation. En särskild utsatthet för partnervåld har konstaterats bland bisexuella kvinnor.⁹ Transpersoner med erfarenhet av sex mot ersättning och människohandel för sexuella ändamål är särskilt utsatta för våld.¹⁰

⁵ Socialstyrelsen (2016) *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso-och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*

⁶ Brottsförebyggande rådet (2018) *Brott i nära relationer bland unga, Kortanalys 6/2018*

⁷ Socialstyrelsen (2016) *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso-och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*

⁸ Socialstyrelsen (2011) *Sällan sedda- Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*

⁹ NCK (2018) *Våld mot hbtq-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt* NCK-rapport 2018:1

¹⁰ Hall, A (2020). Genväg till forskning - *Våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål*. Västra Götalandsregionen, Göteborg.

Kvinnor med missbruk

Kvinnor som är i missbruk och samtidigt utsätts för våld befinner sig i en dubbel utsatthet och kan ha svårt att få hjälp. Sex mot ersättning och sexuella övergrepp är också vanligare då det kan vara ett sätt att finansiera eget och andras missbruk¹¹.

Personer utan permanent uppehållstillstånd

Att vara anhöriginvandrare utan kunskap om det svenska samhället innebär en ökad risk att utsättas för våld. Personer som saknar permanent uppehållstillstånd löper risk att hamna i beroendesituationer och kan tvingas utstå övergrepp. Bristande tilltro till myndigheter och rädsla för att tvingas lämna landet försvårar tillgången till hjälp och stöd.¹²

Personer som utövar våld

Partnervåld

Personerna som använder våld finns i alla samhällsklasser. Forskare har funnit att våldsutövarnas syfte med våldet kan variera. En uppdelning har beskrivits som mellan att använda situationsbundet partnervåld och makt- och kontrollvåld. Det situationsbundna våldet utövas av alla kön och är ett resultat av svårigheter att hantera konflikter och ilska.

Makt och kontrollvåld utövas nästan bara av män, som ofta har kvinnofientliga attityder. Det är ett medel för att uppnå dominans över en partner. De flesta kvinnor som söker skyddat boende har utsatts av en man med kontrollbehov.

Män som har utövat våld mot både en partner och personer som inte var närstående hade en större risk att utöva allvarligt eller dödligt våld i nära relationer än män som enbart varit fysiskt våldsamma mot sin partner.

Att själv ha upplevt våld under uppväxten var vanligt bland dem som använder våld.¹³

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld är ofta kollektivt sanktionerat, vilket innebär att fler än den som utövar våldet kan ligga bakom det. Utövarna av hedersrelaterat våld och förtryck ser det ofta själva som en legitim och oundviklig handling för att värna om familjens heder och släktens sociala överlevnad.¹⁴ Personer som är dömda för våld som är hedersrelaterat är huvudsakligen män, men även kvinnor står för en stor del av förtrycket.¹⁵

¹¹ Socialstyrelsen (2011) *Skylla sig själv - Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks eller beroendeproblem*

¹² Socialstyrelsen (2013) *Ensam och utsatt - utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med utländsk bakgrund*

¹³ Socialstyrelsen (2020) *Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld* SOU 2018:37

¹⁴ Socialstyrelsen (2020), *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer*

¹⁵ Kriminalvården (2018) *Hedersrelaterat våld och förtryck – mot förbättrad kunskap om förövarna*. Alpin, R (2016) *Exploring the roll of mothers in "honour" based abuse perpetration and the impact on the policing response*.

Personer som köpt sex

Forskning kring personer med erfarenheter av att ha köpt sex visar att majoriteten är män och att de kommer från olika samhällsskikt med varierande ålder. I situationer där män köper sex av män uppges köparen ofta vara äldre än den som säljer sex¹⁶ Inom området ”sugardejting” är män som köper sex oftast betydligt äldre än de som säljer sex.¹⁷

Polismyndigheten uppger att i 13% av 144 anmälningar för köp av sexuell tjänst begick de som köper sex våldsbrott mot den som säljer i samband med sexköpet.¹⁸ De personer som köper sex begår dock en kriminell handling oavsett om våld förekommer eller om de som säljer sex har samtyckt eller inte¹⁹.

¹⁶ Länsstyrelsen Stockholm (2014) *Prostitution i Sverige*

¹⁷ Holmström, C & Grönvall, Y. (2019) Young People, Vulnerabilities and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries. *A Study of Knowledge, Social Initiatives and Legal Measures*. TemaNord 2019:546

¹⁸ Polismyndigheten (2018). *Människohandel för sexuella och andra ändamål – Lägesrapport 19*.

¹⁹ Hall, A (2020). Genväg till forskning - *Våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål*. Västra Götalandsregionen, Göteborg.

Planens inriktning

Den huvudsakliga målsättningen med planen är att förhindra att våld över huvud taget uppstår eller upprepas. De bakomliggande orsakerna och riskfaktorerna för våld behöver beaktas och motverkas och arbetet ska vara proaktivt. Planen syftar till att utmana de idéer om makt och maskulinitet som rättfärdigar våld samt normer som inskränker främst kvinnors och flickors självbestämmande. Ytterst handlar det om att bekämpa brott, stärka de mänskliga rättigheterna och förbättra folkhälsan.

Planen baseras på *Nationell strategi för att bekämpa mäns våld mot kvinnor* (sker. 2016/17:10), och det sjätte delmålet i regeringens jämställdhetsstrategi ”Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet”. Som en del av strategin har en särskild *Handlingsplan mot prostitution och människobandel* (18 02 08) tagits fram för att samla regeringens arbete inom området.

Den nationella strategin har i sin tur kopplingar till olika internationella konventioner som Sverige ratificerat såsom FN:s konventioner och Europarådet för mänskliga rättigheters olika konventioner.

Utvecklingsbehov i Malmö

Arbetet med att genomföra planen ska utgå från behoven och situationen i Malmö. Varje kommun måste arbeta aktivt mot våld, men förutsättningarna ser olika ut. Arbetet behöver beakta de utmaningar som finns, men utgå från och stärka möjligheterna till förändring.

Jämställdhet och mänskliga rättigheter

Normer styr vad män och kvinnor förväntas vara och göra respektive inte få vara och göra. Att förändra dessa är en genomgående utmaning för att motverka våld. Kartläggningen om hedersrelaterat våld och förtryck visar exempelvis att begränsningar och våld är ett problem i såväl Malmö som i Stockholm och Göteborg. I studien framkommer att många unga – särskilt pojkar – har en negativ inställning till jämställdhet och lika rättigheter oavsett sexuell läggning.²⁰ Arbetet med normer och värden behöver stärkas utan att peka ut eller stigmatisera grupper. I det praktiska arbetet kan det handla om att främja goda och respektfulla relationer på arbetsplatser och i förskolor och skolor, trygga bostadsmiljöer och ett positivt och inkluderande språkbruk. Öppna och trygga mötesplatser såsom allaktivitetshus kan öka samhörighet och förhindra inneslutning i separata grupper. Därigenom kan misstro mot andra och antidemokratiska normer och värderingar motverkas. Föreningsliv, kulturverksamheter samt mötesplatser är viktiga aktörer i arbetet.

Strukturella utmaningar och möjligheter

Våld förekommer i alla samhällsklasser och bland personer med olika bakgrund, kön, ålder, funktionalitet och sexuell läggning. Strukturella och socioekonomiska faktorer kan dock öka riskerna. Arbetslöshet och en pressad

²⁰ Baianstovu R., Strid S., Chintio H., Särnstedt E. & Enelo, J.-M. (2018) *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*, Örebro Universitet

ekonomisk situation kan förstärka familjekonflikter och försvåra möjligheterna att bryta upp från destruktiva relationer. Ett utvecklat stöd i att komma i utbildning och arbete kan bidra till att förbättra situationen.

Malmö är en attraktiv stad. Möjligheten till studier vid universitetet och en expansiv arbetsmarknad får många att flytta hit. Människor söker sig gärna till släkt och vänner. Det är positivt att många vill bo i Malmö, samtidigt innebär det att staden gemensamt behöver stärka trygghetsarbetet så väl i det offentliga rummet som i hemmet i takt med att staden växer. En ansträngd bostadsmarknad innebär exempelvis svårigheter i att få en ny bostad efter skyddat boende. Samarbete mellan olika förvaltningar och bostadsföretag kan bidra till att öka tillgängligheten för våldsutsatta och stärka tryggheten i bostadsområdena.

Närheten till Danmark och förbindelser med Europa skapar möjligheter för Malmö men underlättar samtidigt införande av alkohol och droger. Missbruk ökar risken för att utsattas och för att använda våld. Våldet tenderar även att bli grövre. Närheten till Danmark är en utmaning i arbetet mot sex mot ersättning och människohandel för sexuella ändamål då lagstiftningen om sexköp skiljer sig mellan länderna. Såväl säljare som köpare kan verka på båda sidor sundet.

Insatser till enskilda och grupper

Alla som utsatts för våld i relation har rätt till stöd och skydd från samhället. Särskilt uppmärksamhet behövs för grupper där samhällsskyddet inte alltid är anpassat, exempelvis hbtqia+-personer, personer med funktionsnedsättning, äldre och personer som utnyttjas i människohandel. Det behöver finnas en öppenhet för att en person kan ha flera sårbarheter samtidigt.

Utveckla arbetet med våldsutövare

Om våldet ska kunna upphöra krävs ett ökat synliggörande och uppmärksamhet kring de som använder våld. Kunskapen om hur man bemöter personer som använder olika former av våld behöver stärkas och arbetet riktat till de enskilda våldsutövarna utvecklas. Samverkan behöver stärkas med de rättsvårdande myndigheterna för att förhindra att övergreppen fortsätter.

Behov av utvecklat stöd till barn och unga

Barn ska skyddas mot alla former av våld²¹. Att skydda barn är ett av samhällets grunduppdrag. Men i hela Sverige och därmed även i Malmö utsätts dagligen barn för olika former av våld och/eller tvingas bevittna våld mot både närstående och i omgivningen²².

Unga utsätts också för våld i sina egna relationer²³. Sexuella trakasserier är extra vanligt mot och bland unga²⁴. Alla får inte själva välja sin partner²⁵. För att

²¹ Barnkonventionen artikel 19

²² Allmänna barnhuset *Sammanfattning av den nationella kartläggningen Våld mot barn (2016)* Åsa Landberg, Carolina Jernbro och Staffan Janson

²³ Brottsförebyggande rådet (2018) *Brott i nära relationer bland unga, Kortanalys 6/2018*

²⁴ MUCF-Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020) *Det blir bara värre om jag berättar ... Ungas erfarenheter av sexuella trakasserier i utbildningsmiljö*

²⁵ Allmänna barnhuset *Det är mitt liv – Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte själv få välja sin partner.*

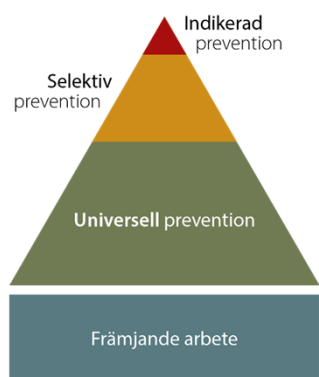
trygga barn och ungdomar behöver våld mot barn uppmärksammas mer och stödet till barn, ungdomar stärkas inom förskola, skola, fritid, kultur och socialtjänst.

Stödet till föräldrar kan utvecklas ytterligare exempelvis på familjecentraler och genom generella föräldrastödsprogram kompletterat med riktat stöd till föräldrar med särskilda behov. Det kan handla om föräldrar med funktionsvariationer, med social problematik i form av missbruk och/eller psykisk ohälsa och om nyanlända och asylsökande med begränsade kunskaper om det svenska samhället och rättigheter och ansvar enligt lagstiftningen.

Förebyggande arbete på flera nivåer

Planen ska bygga vidare på det goda arbete som görs inom olika nämnder och bolag och i samverkan med andra myndigheter och civilsamhället. Malmö stad ska fortsätta vara en öppen stad, tänka nytt och hitta kreativa lösningar tillsammans med malmöborna. En förutsättning för att arbetet ska bli framgångsrikt är att det finns kunskap och kompetens i hela staden och att arbetet följs upp regelbundet.

Insatser behövs på samhällsnivå, i närmiljön och på individnivå. Ett systematiskt förebyggande arbete behöver bedrivas på alla nivåer och nå alla malmöbor. Preventionstriangeln visar på hur detta arbete kan bedrivas.

Ett främjande arbete kan skapa förutsättningar till en positiv utveckling för både barn och unga. Det handlar exempelvis om att stärka den generella välfärden och övergripande insatser för mänskliga rättigheter. Exempelvis kan olika föreningar och kulturinstitutioner i Malmö bidra till spridande av grundläggande värderingar kring demokrati och mänskliga rättigheter och därigenom bidra till ett positivt samhällsklimat.

Ett universellt preventionsarbete riktar sig till malmöbor i allmänhet oberoende av individuella riskfaktorer. Insatser kan riktas till unga inom fritids- och skolverksamheter samt föreningsliv. Det handlar om att stärka skyddsfaktorerna och minska riskfaktorerna, ett utvecklingsarbete som bland annat sker inom CTC (Communities that care). En viktig del i arbetet är även tryggare närmiljöer, gator och torg samt ökad tillgång till bostäder.

Ett selektivt preventionsarbete vänder sig till grupper av personer utifrån att de har en riskfaktor för att bli utsatta för våld eller utsätta andra. Arbetet kan inkludera insatser och verksamheter som exempelvis elevhälsovård, miljöförvaltningens inspektioner i riskmiljöer och ett sektorsövergripande lokalt brottsförebyggande arbete.

Ett indikerat preventionsarbete riktar sig till både till personer som blivit utsatta och som utsatt andra för våld. Staden har flera verksamheter som erbjuder stöd och skydd till våldsutsatta och andra brottsoffer. Av särskild vikt är de insatser som vänder sig till personer som använder våld, ett våld som dessutom kan ske parallellt i olika sammanhang. För att öka möjligheten till att våldet upphör krävs samarbete, kunskapsutbyte och ett kontinuerligt utvecklingsarbete inom och mellan olika verksamheter oavsett våldsform och var det sker.

Inriktningsmål

Kommunfullmäktiges vision för arbetet:

I Malmö blir ingen utsatt för våld och alla får själva bestämma över sitt liv och sin kropp.

Planens inriktningsmål:

- Staden bedriver ett verkningsfullt våldsförbyggande arbete
- Staden arbetar aktivt med att förhindra att våld upprepas
- Verksamma i staden ska upptäcka våld
- Staden erbjuder stöd utifrån den enskildes behov
- Stadens arbete bygger på aktuell kunskap och forskning

Staden bedriver ett verkningsfullt förebyggande arbete

Genom att:

- **Utmana normer**
Destruktiva maskulinitets och femininitetsnormer ska utmanas i [alla](#) verksamheter som möter malmöbor. Staden ska systematiskt arbeta med att förändra attityder. Pojkar och män behöver involveras mer i att motverka våld. HBTQIA+ personer ska känna sig trygga inom alla Malmö stads verksamheter.
- **Utveckla det våldsförebyggande arbetet**
Staden ska ha ett förebyggande arbete där myndigheters och civilsamhällets resurser används. Våld i relation, hedersrelaterat våld och förtryck, olika former av sexuellt våld och människohandel ska inkluderas i det lokala brotts- och drogförebyggande arbetet liksom i insatser mot psykisk ohälsa och andra risk- och skyddsfaktorer. Att trygga barn och ungas uppväxtvillkor ska vara prioriterat.
- **Stärk det tidiga stödet**
Information och rådgivning om lagstiftning, rättigheter och skyldigheter behöver finnas lättillgängligt. Grupper med särskilda behov av samhällets stöd ska få riktad information och rådgivning anpassad efter sina behov. Föräldrar som behöver ska ha tillgång till föräldrastöd under barnens uppväxt. Stödet i föräldrarollen till föräldrar som själva vuxit upp med våld eller hedersnormer i familjen behöver utvecklas för att ge föräldrar andra verktyg i föräldraskapet.

Staden arbetar aktivt med att förhindra att våld upprepas

Genom att:

- **Agera mot kränkningar**
Stadens medarbetare ska reagera och agera när de ser eller hör någon använda kränkande ord eller ser en våldshändelse. Medarbetare ska vara trygga i att kunna bemöta och stoppa våldet och kunna motivera enskilda till att söka hjälp.
- **Nå fler som använder våld**
Staden ska intensifiera arbetet med att motivera och påverka personer som använt någon form av hot och våld eller köpt sexuella tjänster att upphöra med sitt beteende. Insatserna ska vara lättillgängliga och kunna anpassas till att våldsutövare inte är en enhetlig grupp. Ett särskilt fokus behövs på unga män som använder våld, konsumerar våldsporr och köper sex.
- **Försöka flytta på våldsutövaren**
Om det av risk- och säkerhetsskäl för den våldsutsatta är möjligt bör den som utövar våld motiveras till att flytta. Om de arbetar i samma verksamhet eller finns i samma utbildning eller boende bör möjligheten till att förflytta våldsutövaren undersökas.

Verksamma i staden ska upptäcka våld

Genom att:

- **Uppmärksamma fler barn som lever med våld**
Medarbetare ska uppmärksamma barn som lever med våld. Alla chefer och medarbetare som har anmälningsplikt om barn far illa ska känna sig trygga i rutiner och ansvarsfördelning. Medarbetare och chefer ska få stöd i de fall anmälan leder vidare till en polisanmälan och rättsprocess.
- **Systematiskt arbeta med att upptäcka våld**
Medarbetare som möter malmöbor ska kunna känna igen tecken på våld, ha kunskap om särskild riskutsatthet, känna sig trygga i att ställa frågor om våld och kunna hänvisa till stödinsatser.
- **Uppmärksamma flickor och unga kvinnor**
Staden ska arbeta systematiskt för att tidigt upptäcka utsatthet hos flickor och unga kvinnor. Dessa är särskilt utsatta för partnervåld, hedersrelaterat våld, för sexuellt våld oberoende av relation och för köp av sexuella tjänster, exempelvis så kallad ”sugardejting”.
- **Bedriva tillsyn i olika riskmiljöer**
Staden skall bedriva ett aktivt och systematiskt tillsynsarbete i olika miljöer för att därigenom kunna upptäcka personer utsatta för exempelvis människohandel, sex mot ersättning, koppleri och våld oberoende av relation.

Staden erbjuder stöd utifrån den enskildes behov

Genom att:

- **Prioritera barn**
Barn som upplevt våld ska få tidigt och skyndsamt hjälp utformad efter det enskilda barnets behov och situation. Barn ska vara delaktiga i utformandet av insatser riktade till dem själva och deras anhöriga. Barn som upplevt våld ska få långsiktigt stöd och hjälp i att kunna skapa framtida trygga relationer i livet
- **Utveckla stöd- och skyddsinsatserna**
Staden ska kunna erbjuda anpassat skydd och stöd till våldsutsatta malmöbor oberoende av kön, könsidentitet, ålder och funktionalitet. Stöd och skydd ska utformas med den enskilda malmöbon i centrum.
- **Stärka det långsiktiga stödet till våldsutsatta**
Den som vill lämna en destruktiv situation ska få stöd för att gå vidare i livet. Det kan handla om stöd att hitta nytt boende, få möjlighet till utbildning och arbete men också att klara det dagliga livet och ett långsiktigt stöd i att bearbeta traumatiska upplevelser.
- **Ge stöd till utsatta medarbetare**
Malmö stad är en stor arbetsgivare med många medarbetare. När någon medarbetare blir utsatt ska staden kunna ge stöd till medarbetaren. Chefer och HR-konsulter behöver ha kunskap om våld och vilka hjälp- och stödinsatser som finns.

Stadens arbete bygger på aktuell kunskap och forskning

Genom att:

- **Samla kunskap om omfattningen av våld**

För att kunna bedöma behov och följa upp insatser är det viktigt att systematisera och synliggöra förekomsten av våld. Frågor om våld från närstående, sexuellt våld, köp av sexuella tjänster och människohandel behöver inkluderas i olika undersökningar och kartläggningar.

- **Stödja yrkesverksamma i att utveckla sitt arbete**

Kontinuerlig kompetensutveckling om olika former av våld och hur de samspelar ska erbjudas olika yrkesgrupper utifrån respektive uppdrag. Stadens förvaltningar och andra aktörer behöver bilda kunskapsallianser och medverka till att kunskapen delas och sprids.

- **Utveckla nya metoder**

Malmö stad ska initiera och medverka i forskningsarbete lokalt och nationellt. Medarbetare och chefer ska ges förutsättningar att ta del av, och bidra till att utveckla nya metoder och arbetsätt.

- **Dela kunskap och samverka**

Staden ska ta tillvara på civilsamhällets kunskap och erfarenheter i att utveckla arbetet framåt. I insatser riktade till enskilda ska staden samverka med berörda aktörer för att nå bästa resultat för malmöborna.

Källor

- Allmänna barnhuset (2011) *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige, en nationell kartläggning 2011*
- Allmänna barnhuset (2018) *Det är mitt liv – Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte själv få välja sin partner*
- Allmänna barnhuset *Sammanfattning av den nationella kartläggningen Våld mot barn (2016)* Åsa Landberg, Carolina Jernbro och Staffan Janson
- Alpin, R (2016) *Exploring the roll of mothers in "honour" based abuse perpetration and the impact on the policing response.*
- Baianstovu R., Strid S., Chintio H., Särnstedt E.& Enelo, J-M. (2018) *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samballets utmaningar*, Örebro Universitet
- Brottsförebyggande rådet (2018) *Brott i nära relationer bland unga, Kortanalys 6/2018*
- Hall, A (2020). *Genväg till forskning - Våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål*. Västra Götalandsregionen, Göteborg.
- Compensation in the Nordic Countries. *A Study of Knowledge, Social Initiatives and Legal Measures*
- Holmström, C & Grönvall, Y. (2019) *Young People, Vulnerabilities and Prostitution/Sex for*
- Isdal Per, (2017) *Meningen med våld 2017*, andra upplagan, Gothia fortbildning Ab
- Kriminalvården (2018) *Hedersrelaterat våld och förtryck – mot förbättrad kunskap om förövarna*
- Länsstyrelsen Stockholm (2014) *Prostitution i Sverige*
- NCK 2018 *Våld mot hbtq-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt* NCK-rapport 2018:1
- Polismyndigheten (2018) *Människohandel för sexuella och andra ändamål - Lägesrapport 19.*
- Socialstyrelsen (2020) *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer*
- Socialstyrelsen (2016) *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso-och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*
- Socialstyrelsen (2011) *Sällan sedda - Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*
- Socialstyrelsen (2013) *Ensam och utsatt - utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med utländsk bakgrund*
- Socialstyrelsen (2020) *Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld* SOU 2018:37
- Socialstyrelsen (2020) *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer*
- Socialstyrelsen (2011) *Skylla sig själv - Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks eller beroendeproblem*
- SOU 2017:112 *Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende*
- SOU 2015:55 *Slutbetänkande av Utredningen som ska föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor* och källan är EIGE (2014) s. 123 ff.
- TemaNord 2019:546